

Экономическое возрождение России. – 2005. – № 1(3).

8. Войнаренко М. П. Кластерные модели объединения предприятий в Украине // Экономическое возрождение России. – 2007. – № 2(12).

9. Горин А. В. Повышение эффективности взаимодействия участников инвестиционно-строительного процесса: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. – М., 2004.

10. Грачева М. В., А. Б. Секерин. Риск-менеджмент инвестиционного проекта. – М.: Юнити, 2008.

11. Екимова К. В. Формирование интегрального механизма взаимодействия субъектов инвестиционно-строительной деятельности региона. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2006.

12. Ланкина С. А. Управление экономическими рисками на разных стадиях инвестиционного цикла в строительном комплексе: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. – М., 2005.

13. Чернова В. Е. Повышение эффективности инвестиционно-строительных процессов в регионе на основе активизации выставочной деятельности: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05. – СПб., 2004.

14. Furubotn, E. G., Richter R. Institutions and Economic Theory. The Contribution of the New Institutional Economics. Ann Arbor. The University of Michigan Press, 1997.

Надійшла 14.11.2009

УДК 338.4

М. П. ВОЙНАРЕНКО

Хмельницький національний університет

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

В статті дана характеристика стану легкої промисловості, визначено основні проблеми та перспективні напрямки її розвитку. Окреслено основні чинники, що стримують ефективний розвиток легкої промисловості.

In article is given feature of the condition to light industry, is determined main problems and perspective directions of its development. The outlined main factors, which restrain the efficient development to light industry.

Ключові слова: легка промисловість, стратегія розвитку, промислово-виробничий потенціал, інноваційний розвиток.

Постановка проблеми. В умовах посилення впливу світових глобалізаційних процесів на розвиток національної економіки створення сприятливих умов для підтримки вітчизняного товаровиробника на національному та регіональному рівнях є пріоритетним завданням уряду. Особливої підтримки потребують галузі, які з однієї сторони, найменш захищені від впливу іноземних товаровиробників, з іншої, – є важливою частиною виробничого потенціалу країни. До таких галузей економіки належить і легка промисловість України. Виступаючи соціально важливим сектором економіки, який орієнтований на забезпечення потреб кінцевого споживача, українська легка промисловість сьогодні є потужним багатогалузевим комплексом з виробництва товарів народного споживання. Потенційні можливості підприємств легкої промисловості дозволяють виробляти широкий спектр товарів, що здатні задовольнити весь попит внутрішнього ринку.

На підприємствах галузі, що розташовані у всіх регіонах України, зосереджено близько 7% загальної чисельності промислово-виробничого потенціалу промисловості. Продукція легкої промисловості задовольняє потреби населення, забезпечуючи його тканинами, одягом, взуттям та іншими предметами споживання, а також використовується в інших галузях промисловості у вигляді сировини і допоміжних матеріалів (у харчовій, машинобудуванні та ін.) [1].

Основна частина. Легка промисловість забезпечує населення життєво необхідною продукцією та виконує важливу соціальну функцію. Пріоритетність галузі для національної економіки країни визначається не лише великою ємністю внутрішнього ринку товарів легкої промисловості, але й високим рівнем доданої вартості, використанням сировини та напівфабрикатів вітчизняного виробництва, наявністю висококваліфікованих кадрів в усіх регіонах. Сьогодні у галузі функціонує понад 10 тисяч підприємств, з них у текстильній промисловості – близько 2,5 тисяч, з виробництва готового одягу і хутра – близько 6 тисяч, шкіри і шкіряного взуття – близько 1,5 тисяч. Практично всі підприємства легкої промисловості приватизовані, а частка тих, що знаходяться у державній власності, становить менше 1%. Галузь складається з 17 підгалузей, володіє потужним виробничим потенціалом, здатним виробляти широкий спектр товарів широкого вжитку і промислового призначення [6].

Легка промисловість пов'язана з багатьма суміжними галузями і обслуговує весь господарський комплекс країни. Тому кризові явища, які розгорнулись в економіці України у 2008 році, набули особливо гострих форм у легкій промисловості. На думку вітчизняних аналітиків, до основних причин спаду виробництва товарів легкої промисловості належать:

– відсутність цільового фінансування, інфляційні процеси та норми податкового законодавства призвели до втрати підприємствами галузі обігових коштів (передусім грошових). На сучасному етапі у легкій промисловості рівень обігових коштів становить не більше 10–15% нормативу, із них грошових – не більше 1–5%, що зумовило платіжну кризу;

– стрімке зниження купівельної спроможності населення через значне зменшення реальних доходів висуває цінову детермінанту як основну у формуванні попиту;

– втрата ринків сировини і збуту продукції в межах СНД. На зарубіжні ринки вітчизняних товаровиробників допускають неохоче, надійно захищаючи їх системою митних зборів і квот;

– значне збільшення собівартості продукції через стрімке зростання цін на сировину та енергоносії загостило диспропорції між цінами на товари і купівельною спроможністю населення;

– приватизаційні процеси у галузі в основному проводилися без залучення інвестицій, що не створило умов для формування необхідного капіталу і загальмувало інноваційні процеси на підприємствах галузі;

– неринковий механізм управління більшістю підприємств галузі (насамперед колишніх державних) повільно адаптується до механізму конкуренції, який регулює ринок товарів широкого вжитку в Україні.

Не всі галузі легкої промисловості на сьогодні готові вийти на міжнародні ринки. Продукція підприємств галузі не витримує конкуренції не лише через застаріле обладнання – легкої промисловості потрібна потужна державна підтримка. З цією метою в Україні затверджено та ефективно діють:

1. Концепція Державної програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року [2].

2. Концепція Державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року, яка була розроблена відповідно до Закону України від 18 березня 2004 року № 1621-IV «Про державні цільові програми» [3].

3. 16 грудня 2008 року між Міністерством промислової політики України, Міністерством економіки України, Конфедерацією роботодавців України та Всеукраїнським об'єднанням обласних організацій роботодавців легкої промисловості України було підписано Меморандум про партнерство та співробітництво для підтримки розвитку легкої промисловості. Керівники вищезгаданих установ поєднали зусилля з метою розроблення та формування ефективної стратегії державної промислової та економічної політики у легкій промисловості з урахуванням пропозицій Конфедерації роботодавців України; досягнення максимальної точності у вивченні основних тенденцій та оцінки їх впливу на формування показників промислового виробництва, розробки прогнозів розвитку легкої промисловості; вивчення та формування національних пріоритетів розвитку легкої промисловості; забезпечення макроекономічної стабільності та зростання у легкій промисловості та державі в цілому; впровадження узгодженої державної політики інтеграції економіки України у європейську та світову економіку; розробки ефективних загальних правил ведення бізнесу в легкій промисловості [7].

В галузі легкої промисловості здійснюються процеси структурної перебудови, змінюються методи керівництва, форми власності, асортимент, організація та технологія виробництва, розробляються способи оптимізації витрат. Одним зі шляхів виживання й підтримування підприємств стала робота на давальницькій сировині. Давальницькі схеми стали популярними у вітчизняній легкій промисловості з 90-х років. За різними оцінками, від 70% до 95% швейної продукції в Україні виготовлено за такими схемами. Замовники - компанії з країн Європи та Північної Америки – надають українським підприємствам свій матеріал і свої моделі, оплачуючи за місцем виробництва трудові витрати.

Таким чином, останнім часом вітчизняні підприємства викликають певний інтерес із боку іноземних інвесторів. Вийшовши на світовий рівень технології виготовлення і якості продукції, підприємства одержали визнання провідних фірм світу.

Проаналізуємо результати діяльності підприємств промисловості України та порівняємо її з роботою підприємств у легкій промисловості. На рис. 1 зображено індекси промислової продукції загалом та легкої промисловості у 2005-2009 роках (складено за [9]). Як видно з рисунку, структурні зміни, які відбуваються у легкій промисловості, відображають тенденції розвитку промисловості загалом. Так, у 2005-2007 роках відбувалось зростання індексів промислового виробництва та легкої промисловості.

Рис. 1. Індекси промислового виробництва у 2005-2009 роках

Легка промисловість є достатньо розвинутим сектором економіки України. У табл. 1 наведено результати роботи підприємств галузі у 2003-2008 роках (складено за [9]).

Таблиця 1

Виробництво основних видів продукції легкої промисловості у 2003-2008 роках

Види продукції	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Тканини, млн м ²	76,3	108	114	99,9	114	109
Білизна постільна, млн шт.	10,5	11,1	12,0	13,3	16,1	12,4
Килими та вироби килимові, млн м ²	4,2	5,1	5,6	6,2	7,7	7,1
Полотна трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.т	5,3	6,3	5,9	5,7	4,7	3,0
Вироби панчішно-шкарпеткові трикотажні машинного чи ручного в'язання, млн пар	43,3	51,4	55,5	53,8	60,3	61,7
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки теплі та вироби аналогічні чоловічі та жіночі, тис.шт.	4152	4252	3995	3305	3075	2888
Костюми чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	1567	1860	1608	1344	1107	1000
Костюми жіночі та дівчачі, тис.шт.	604	837	893	730	524	496
Піджаки та блейзери, куртки типу піджаків, джемperi та вироби аналогічні чоловічі та жіночі, тис.шт.	5540	6387	6561	5930	5119	3608
Брюки, бриджі чоловічі та жіночі, тис.шт.	17063	18577	15890	14515	12424	10720
Сукні та сарафани жіночі та дівчачі, тис.шт.	1167	1209	1264	916	961	1046
Светри, джемperi, пуловери, жилети та вироби аналогічні трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.шт.	6324	5029	4964	4753	3849	2341
Одяг верхній трикотажний, тис.шт.	3803	4666	4452	5926	4174	4421
Пальта і напівпальта, шуби з хутра натурального, тис.шт.	11,2	10,4	14,5	11,2	8,9	8,6
Взуття, млн пар	20,3	21,7	20,5	21,2	22,5	22,2

Як видно з таблиці, на протязі 2003-2007 років відбувалось зростання майже за всіма видами продукції легкої промисловості. Особливе позбавлення спостерігалось щодо виробництва тканин (14%), постільної білизни (21%), панчішно-шкарпеткових трикотажних виробів (12%) тощо.

З початку 2008 р. через інертність кризових явищ в економіці країни спостерігалось скорочення обсягів виробництва у всіх галузях промисловості України, в тому числі й легкій. Великі підприємства галузі зустрілись зі значними труднощами – проблемами з постачанням сировини, браком іноземних замовлень, переходом на неповний робочий тиждень, скороченням обсягів виробництва. В результаті у 2009 році спад у промисловості сягнув 78,1%, у тому числі в легкій промисловості – 74,1%.

Розглянемо більш детально динаміку виробництва промислової продукції у 2009 році (рис. 2 складено за [9]).

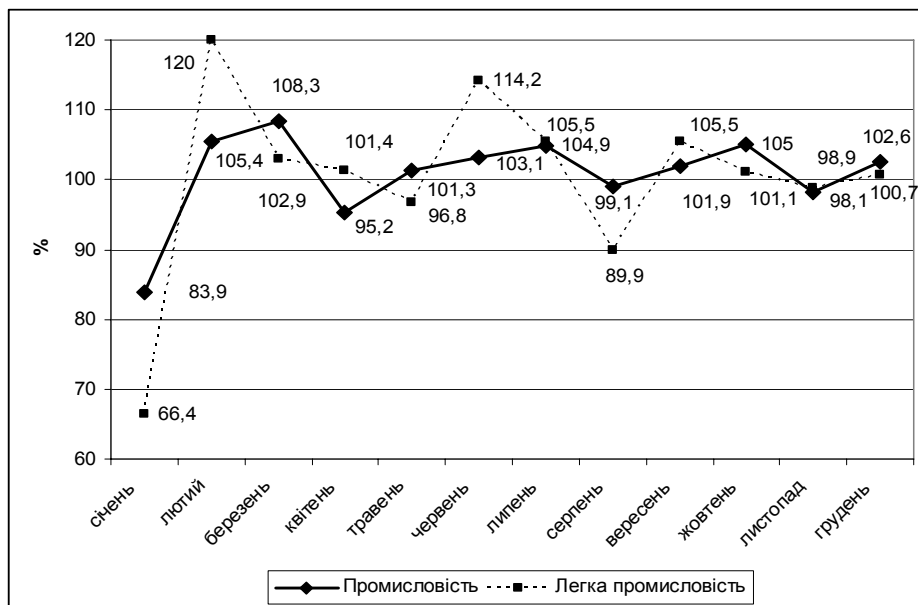

Рис. 2. Динаміка виробництва продукції у 2009 році (% до попереднього місяця)

Як видно з рисунку, на протязі 2009 року спостерігаємо значні коливання у динаміці обсягів виробництва продукції легкої промисловості. Наприклад, якщо у лютому 2009 року зростання обсягів

виробництва галузі складало 120%, то у квітні зменшення складало 95,2%, а у серпні – 89,9%.

Починаючи з листопада 2009 року, слід відмітити позитивні зрушення до пожвавлення підприємницької діяльності та нарощування виробництва, що свідчить про започаткування стабілізаційних процесів в економіці України загалом, і в розвитку легкої промисловості, зокрема.

Показники виробництва основних видів продукції легкої промисловості у 2009 році наведено у табл. 2 (складено за [9]).

Таблиця 2

Виробництво основних видів продукції легкої промисловості у 2009 році

Види продукції	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	у т.ч.			Усього за рік
					жовтень	листопад	грудень	
Тканини, тис.м ²	14810	22558,8	24444,5	24194,3	8196	7630,8	8367,5	86007,6
Білізна постільна, тис.шт.	1694,2	1951,1	2231,8	2570,4	991,3	792,9	786,2	8447,5
Вироби панчішно-шкарпеткові трикотажні машинного чи ручного в'язання, млн пар	12,7	16,3	12,9	15,9	5,3	5,1	5,5	57,8
Пальта, напівпальта, накидки, плащі, куртки та вироби аналогічні чоловічі та жіночі, тис.шт.	212,3	596,1	853,8	425,1	206,8	147,8	70,5	2087,3
Костюми чоловічі та хлопчачі, тис.шт.	180,5	140,6	114,3	115,8	27,5	43,2	45,1	551,2
Сукні та сарафани жіночі та дівчачі, тис.шт.	322,9	241,2	261,2	318,7	114,1	88,9	115,7	1144
Светри, джемperi, пуловери, жилети та вироби аналогічні трикотажні машинного чи ручного в'язання, тис.шт.	258,1	300,9	344,3	283,1	96,3	88,4	98,4	1186,4
Одяг верхній трикотажний, тис.шт.	666,5	835,9	736,2	601,3	181,5	182,7	237,1	2839,9
Трикотаж спідній, тис.шт.	3805,9	3864,9	3024,5	3539,6	1153,6	1128,5	1257,5	14234,9
Взуття, тис. пар	4713,3	4646,6	4874,8	5514,8	1843,3	1797,5	1874	19749,5

За результатами роботи легкої промисловості у 2009 році відзначається стійка позитивна тенденція щодо поступового нарощування обсягів виробництва і скорочення темпів падіння. Так, за даними Держкомстату України, за січень-грудень 2009 року індекс обсягів виробництва продукції галузі до відповідного періоду попереднього року становив 74,1%, в тому числі за основними видами економічної діяльності: в текстильній промисловості, виробництві одягу, хутра і виробів із хутра – 71,9%, у виробництві шкіри та взуття – 84,0%.

В основних підгалузях легкої промисловості в 2009 році, порівняно з аналогічним періодом 2008 року, найбільший спад виробництва спостерігався у текстильному виробництві, що пов'язано із простоями у перші місяці року найбільших виробників бавовняних тканин та скороченням обсягів виробництва на інших підприємствах галузі [6]. На протязі поточного року вироблено 86,01 млн м² тканин, що становить 79,9% відповідного періоду минулого року.

Підприємствами трикотажної підгалузі виготовлено 57,8 млн пар панчішно-шкарпеткових виробів (97% до 2008 року), 1186,4 тис. штук светрів, джемперів, пуловерів (42,3%), 2,8 млн штук верхнього трикотажного одягу та 14,2 млн штук спіднього трикотажу (75,7% і 71,7% відповідно).

Підприємствами швейної підгалузі виготовлено 2,1 млн штук пальт, плащів, курток чоловічих і жіночих, 551,2 тис. штук костюмів чоловічих та 1144 тис. штук суконь та сарафанів.

Індекс обсягів виробництва шкіри, виробів зі шкіри та взуття скоротився у 2009 році на 8,3% до відповідного періоду 2008 року. У натуральному вираженні за цей період було вироблено 19,75 млн пар взуття.

Скорочення виробництва призвело до зменшення обсягів реалізації товарів галузі, яких у 2009 році було реалізовано на суму майже 5,7 млрд грн, що становило 89% до відповідного періоду попереднього року, причому обсяги реалізованої продукції текстильного, трикотажного, швейного виробництва скоротилися на 7,2%, а шкіряного і взуттєвого виробництва – на 19,1%.

Фінансовий результат від звичайної діяльності щодо оподаткування у легкій промисловості за січень-вересень 2009 р. становив 49,6 млн грн, завдяки переважній частині (55,4%) прибуткових підприємств галузі, якими отримано прибуток 256,2 млн грн, в тому числі 54,7% підприємств з текстильного виробництва, виробництва одягу, хутра та виробів із хутра мали прибуток 195,0 млн грн, а 58,8% підприємств з виробництва шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів – 61,2 млн грн.

За шість місяців поточного року легка промисловість забезпечила 87,3 млн грн бюджетних надходжень (76,3% до першого півріччя 2008 року), що становить 2,2% від загального обсягу платежів до

державного бюджету, сплачених підприємствами Мінпромполітики України.

Кількість працівників, зайнятих у галузі, скорочується. Так, середньооблікова кількість штатних працівників легкої промисловості на початок 2009 року становила 97,9 тисяч осіб, що на 14% менше, порівняно з відповідним періодом попереднього року. За п'ять місяців поточного року чисельність працівників галузі скоротилася на 5 тисяч осіб. Зокрема, у травні 2009 року у текстильній промисловості, виробництві готового одягу, хутра, виробів із хутра було зайнято 75,3 тисяч осіб, а у виробництві шкіри та взуття - 17,6 тисяч осіб.

Хоча впродовж останніх років зарплата працівників легкої промисловості щомісяця збільшувалася, проте, залишається на рівні, вдвічі нижчому від загального рівня заробітної плати у промисловості. З початку 2009 року середня заробітна плата штатних працівників легкої промисловості збільшилася на 43,67% та становила у грудні 1263,5 грн (в середньому по промисловості приріст склав 30,7% і становив у грудні 1865 грн). Зокрема, середньомісячна заробітна плата у текстильній промисловості, виробництві одягу, хутра та виробів із хутра у 2009 році становила 1037 грн, а у виробництві шкіри та взуття – 1117 грн, (відповідно 102,6% і 108,1% до аналогічного періоду минулого року).

За п'ять місяців з початку року заборгованість з виплати заробітної плати на підприємствах легкої промисловості недержавної форми власності зросла на 36,8% (5,3 млн грн) і становила на 01.07.09 р. 19,8 млн грн (2,3% від обсягу заборгованості у промисловості). При цьому, слід зазначити, що сума невикраденої заробітної плати на економічно активних підприємствах становила 6,9 млн грн (35% від загальної суми заборгованості у галузі), а найбільша частка (60%) невикраденої припадає на підприємства-банкрути з текстильного виробництва, виробництва готового одягу, виробів із хутра і досягла 11,9 млн грн.

За період з початку поточного року сума боргу з виплати заробітної плати у розрахунок на одного працюючого в легкій промисловості зросла на 44% і становила на 01.06.09 р. у текстильній промисловості, виробництві готового одягу та хутра 247 грн, виробництві шкіри та взуття - 70,7 грн.

Кількість працівників, що перебували в режимі вимушеної неповної зайнятості у травні скоротилася на 5 %, порівняно з квітнем поточного року, і становила 27,8 тисяч осіб (майже 30% працюючих). З них 19,6 тисяч чоловік працювали у режимі скороченого робочого дня (тижня), решта - 8,2 тисяч чоловік перебували у відпустках з дозволу та ініціативи адміністрації підприємств.

Розв'язання соціально-економічних проблем можливе лише через оздоровлення реального сектору економіки, стабілізацію роботи підприємств та нарощування обсягів виробництва [4].

Однією з позитивних рис у роботі легкої промисловості є те, що українські підприємства зберігають свої позиції на зовнішньому ринку, що свідчить про конкурентоспроможність їхньої продукції на ринках розвинених країн Європи та СНД. Найбільша частка товарів легкої промисловості експортується в Італію (23%), Німеччину (19%), Росію (9%), Польщу (7%), Білорусь (1%). У географічній структурі імпорту в Україну продукції легкої промисловості майже половину становлять товари, завезені з Китаю та Туреччини, частка імпорту яких в 2008 році становила 35,7% і 11,2% відповідно.

Скорочення обсягів виробництва та реалізації продукції, зниження платоспроможного попиту населення в нашій державі та світі, викликане кризовими процесами у розвитку світової економіки, відповідно призвели до різкого зменшення у I кварталі поточного року як обсягів експорту українських товарів легкої промисловості, так і імпорту в Україну аналогічних товарів.

За I квартал 2009 року експорт товарів легкої промисловості скоротився на 38%, порівняно з відповідним періодом минулого року, і становив 219,6 млн дол. США. Причому зменшення експорту відбулося у всіх групах товарів: виробів зі шкіри – на 33%, виробів із хутра – на 71% тканин – на 49%, полотен трикотажних – на 21%, одягу – на 34%, взуття – на 23%. Більше 60% експортного потенціалу галузі забезпечують швейні підприємства, що виготовляють одяг за давальницькою схемою. За I квартал 2009 року експорт швейних виробів скоротився на 35% до відповідного періоду минулого року. Зменшився споживчий попит на товари й відповідно – обсяг іноземних замовлень для українських підприємств, в зв'язку з тим, що багато європейських фірм-замовників відкликали або перенесли свої замовлення у країни Південно-Східної Азії.

Імпорт товарів легкої промисловості за I квартал 2009 року порівняно з аналогічним періодом 2008 року зменшився на 37% і становив 346 млн дол. Імпорт товарів зменшився також за всіма позиціями, крім полотен трикотажних (збільшення майже у 4 рази), шкір – на 50%: виробів зі шкіри та хутра – відповідно на 34% і 82%; тканин – на 50%, одягу – на 34% та взуття - на 36%.

При цьому, імпорт продукції легкої промисловості у кількісному вираженні за I квартал 2009 року перевищив внутрішнє її виробництво по тканинах – у 2 рази, панчішно-шкарпеткових виробів – у 9,7 рази, сорочках чоловічих – у 8,4 рази та взуттю – у 3 рази.

Слід зазначити, що на динаміку експорту та імпорту товарів легкої промисловості впливають проблеми внутрішнього ринку, які на сьогодні, на жаль, існують і залежать в основному від зовнішніх чинників.

Ситуація щодо середньої митної вартості товарів легкої промисловості за минулий і з початку поточного року суттєво не змінилась і залишається вкрай низькою. Так, згідно із митною статистикою, за I квартал в Україну ввезено панчішно-шкарпеткові вироби по 0,1 дол. за пару, светри – 4,4 дол. за виріб,

костюми – 2,7 дол., сорочки чоловічі – 1,7 дол., взуття – 5,1 дол. за пару.

Таким чином, втрати держбюджету від заниження митної вартості тільки за цими важливими товарними групами за січень-березень 2009 року, за експертними розрахунками, становили 1,3 млрд грн, що на 19,5% більше, проти аналогічного періоду 2008 року.

Про факт контрабандного ввезення товарів на митну територію України свідчить невідповідність митних статистик країн-імпортерів та України. Облік за кількістю та вартістю окремих видів товарів у десятки разів доводить існування неврахованого імпорту цих товарів під час декларування їх на митній території України. Так, за статистикою Італії, за 2008 року в Україну експортовано панчішно-шкарпеткових виробів на суму 19,3 млн дол., а на українській митниці їх задекларовано на суму в 3,2 рази меншу - всього 6 млн дол., аналогічно: светрів - у 10 раз, костюмів чоловічих та жіночих - у 17 та 33 рази відповідно, сорочок чоловічих - у 8 раз, взуття з натуральної шкіри - у 15 раз.

При цьому експортні середні митні вартості зазначених товарів під час декларування на українській митниці також занижені у декілька разів. Аналогічна ситуація й за іншими товарними групами та країнами. Таким чином, за експертною оцінкою, втрати держбюджету за 2008 року від неврахованого імпорту з Італії за зазначеними групами товарів легкої промисловості становили 91,7 млн дол. (482 млн грн).

Проведений Мінпромполітики України аналіз завезення товарів «секонд-хенд» підтвердив, що обсяги їх імпорту в нашу країну за останні 8 років зросли в 1,7 рази. За період 2001-2008 роки ввезено понад 0,5 млн тонн (1,4 млрд виробів), що були у використанні. Зокрема, лише за минулий рік імпорт товарів «секонд-хенд» збільшився на 16%, порівняно з 2007 роком, і становив 91,1 тис. т або 242,3 млн виробів (за розрахунками, 5 виробів на кожного жителя України). Обсяг імпорту товарів «секонд-хенд» за I квартал поточного року - 13,4 тис. тонн, що на 35% менше, ніж за аналогічний період 2008 року.

Мінпромполітики України постійно здійснює заходи, спрямовані на стабілізацію ситуації та стимулювання розвитку легкої промисловості, підтримку вітчизняного товаровиробника завдяки ініціюванню внесення законопроектів і нормативних актів, аналізу стану й тенденцій розвитку галузі, підготовки пропозицій щодо формування ефективної державної промислової політики у галузі, з врахуванням пропозицій галузевих громадських організацій та підприємств.

Але, незважаючи на непогані результати в розвитку легкої промисловості, залишається багато проблемних моментів, які негативно позначаються на подальшому функціонуванні галузі. Основним негативним фактором, що вплинув на роботу індустрії ввіз в Україну товарів сумнівної якості й за низькими цінами із країн Сходу – Китаю, Туреччини. Кількість таких завезених товарів щороку неухильно зростає. Саме вони створили на ринку товарів легкої промисловості конкуренцію вітчизняної продукції, частка якої всередині країни й так не перевищує 10-20%, але яка останнім часом за якістю все більше наближається до європейських стандартів. Другим негативним фактором є присутність на ринку великої кількості одягу й взуття «секунд-хенд», що щороку так само лише збільшується. Крім цього, проблема української легкої промисловості посилюється тим, що в Україні не розвинена система збуту, тому для завантаження потужностей доводиться вдаватися до давальницьких контрактів.

Також, нелегка ситуація спостерігається в сировинній базі, більшість підприємств промисловості оснащені морально застарілим обладнанням минулого століття з мало завантаженими виробничими потужностями. Основними чинниками, що стримують ефективний розвиток легкої промисловості можна назвати наступні: ввезення товарів легкої промисловості із заниженою митною вартістю; засилля внутрішнього ринку товарами легкої промисловості «секонд-хенд», імпорт яких постійно зростає; відсутність сприятливих умов для залучення інвестицій в легку промисловість та для закупівлі технологічного обладнання, яке не виробляється в Україні [10].

Висновки. У даний час ефективність підприємств галузі досить низька: товари, які випускають підприємства легкої промисловості України, значно поступаються за якістю і кількістю продукції розвинених країн; порівняно низька продуктивність праці; вищі в галузі, порівняно зі світовим рівнем, затрати на виробництво продукції; відсутність реальної конкуренції спричиняє завищення цін, спонукає продавати низькоякісну продукцію; галузь губить свої позиції на вітчизняному ринку, що робить її реформування необхідним.

А тому у проектах державних програм розвитку легкої промисловості необхідно передбачити розширення сировинної бази та ліквідація диспропорцій в окремих підгалузях; розвиток машинобудування для легкої промисловості. Доцільним є відновлення посівів бавовни на півдні України; виготовлення целюлози з біологічної маси та її переробка на штучні волокна і нитки; розгортання виробництва дубильних речовин; організація виробництва досі імпортованих поліуретанових композицій для взуттєвої галузі. Дуже важливими загальними проблемами є підвищення конкурентоспроможності галузі на основі вдосконалення виробничих відносин, впровадження сучасних технологій, підвищення технічного рівня, продуктивності праці тощо.

Для покращення ситуації в легкій промисловості необхідно розробити пропозиції щодо низки нормативно-правових актів, впровадження яких сприятиме стабілізації та ефективному розвитку роботи підприємств легкої, стратегію її розвитку на державному рівні, а також заходи, які передбачатимуть розв'язання основних проблем її розвитку, а саме: внесення доповнень до Митного кодексу України щодо

можливостей звільнення від оподаткування податком на додану вартість устаткування, що ввозиться на митну територію України для реконструкції, технічного переоснащення підприємств промисловості, або тимчасового використання; опрацювання питання з підготовки обґрунтувань необхідності щорічного передбачення у Державному бюджеті коштів на часткове субсидування відсоткових ставок кредитів банків у разі закупівлі підприємствами устаткування легкої промисловості; введення єдиної системи статистичної звітності і застосування реєстраторів касових операцій під час реалізації товарів легкої промисловості з метою створення рівного конкурентного середовища на внутрішньому ринку України для всіх його учасників, незалежно від форм власності та особливостей форм юридичного існування; обмеження на законодавчому рівні обсягів ввезення в Україну товарів легкої промисловості, що були використані (секонд-хенд); забезпечення підтримки застосування підприємствами галузі антидемпінгового законодавства для захисту вітчизняного ринку від недобросовісної конкуренції у разі імпорту товарів легкої промисловості.

Для обмеження ввезення товарів «секонд-хенд» Мінпромполітики України запропоновано Держмитслужбі передбачити в проекті розпорядження Кабінету Міністрів України, здійснення Міністерством охорони здоров'я державної санітарно-епідеміологічної експертизи на відповідність медичним вимогам щодо безпеки для здоров'я і життя людей щодо товарів «секонд-хенд», що передбачено законодавством України.

Подальший розвиток легкої промисловості потребує створення наукового підґрунтя активізації інноваційної діяльності її підприємств, яке б урахувало галузеві особливості, наявність і необхідність подолання специфічних проблем та забезпечувало подальший розвиток галузі. З цією метою в Україні було розроблено проект Стратегії інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів. Її успішна реалізація можлива лише за умови зміни концептуальних засад, що визначають в теперішній час роль і практичні функції держави в ринковій економіці та структурної перебудови економіки, в першу чергу промисловості.

Література

1. Бородиня О. Актуальні проблеми легкої промисловості України / О. Бородиня // Легка промисловість. – 2003. – № 1. – С. 4–5.
2. Концепція Державної програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року № 673-р від 27 грудня 2006 року // <http://www.uapravo.net/data2008/base30/ukr30538.htm>
3. Концепція Державної цільової програми розвитку легкої промисловості на період до 2011 року // http://industry.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?jsessionid=1C0B194C047F12AF120B4B270A6934D8?art_id=43226&cat_id=42654&mustWords=%EC%E8%F2%ED%EE&exactPhrase=&searchPublishing=1
4. Медведєв Ю. Напрями розвитку легкої промисловості України в першому півріччі 2009 року / Ю. Медведєв // Легка промисловість. – 2009. – № 2 – С. 4–8.
5. Медведєв Ю. Показники роботи легкої промисловості України / Ю. Медведєв // Легка промисловість. – 2007. – № 3. – С. 3–4.
6. Медведєв Ю. Стан легкої промисловості в 2007 році / Ю. Медведєв // Легка промисловість. – 2007. – № 4. – С. 5–7.
7. Мінпромполітики: Підписано Меморандум для підтримки розвитку легкої промисловості // http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/news_article?art_id=179222311&cat_id=35884
8. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (Проект) // http://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/publish/article?art_id=47920&cat_id=46017&showHidden=1
9. Статистика України // www.ukrstat.gov.ua
10. Черній Ю. Чинники негативного впливу на роботу легкої промисловості України. / Ю. Черній // Легка промисловість. – 2003. – № 3. – С. 6–7.

Надійшла 12.09.2009